

BANKLAR - MILLIY IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHIDA ASOSIY KUCH

Xoshimov Sevinchbek Xusniddin o'g'li

Samarqand Davlat Universiteti Kattaqo'rg'on Filiali talabasi

Mardonov Shohrux Muhiddin o'g'li

Samarqand Davlat Universiteti Kattaqo'rg'on Filiali talabasi

Adress: sevinchbekxoshimov102@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada banklarning moliyaviy vositachi sifatidagi funksiyalari, investitsiyalarni rag'batlantirishdagi roli hamda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyati ko'rib chiqiladi. Shuningdek, milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda kreditlash tizimi, innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash va bank xizmatlarining diversifikatsiyasi muhimligi yoritiladi. Maqolada zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda banklarning innovatsion strategiyalari va ular orqali raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish imkoniyatlariga ham e'tibor qaratilgan.

Annotation: This article examines the functions of banks as financial intermediaries, their role in stimulating investments, and their significance in ensuring economic stability. It also highlights the importance of credit systems, support for innovative projects, and diversification of banking services in the development of the national economy. Furthermore, the article focuses on the innovative strategies of banks in the context of modern economic conditions and their potential to promote the development of the digital economy. Ultimately, the stable and efficient operation of the banking system is evaluated as a cornerstone of economic growth.

Kalit So'zlar: Bank tizimi, Iqtisodiy o'sish, Investitsiya, Kreditlash, Moliyaviy barqarorlik, Milliy iqtisodiyot, Raqamli iqtisodiyot.

Keywords: Banking system, Economic growth, Investment, Lending, Financial stability, National economy, Digital economy.

Kirish. Milliy iqtisodiyotning barqaror va jadal rivojlanishi har bir mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy muvaffaqiyatlari va aholi farovonligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ushbu jarayonda bank tizimi markaziy rol o'ynab, iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlovchi asosiy mexanizmlardan biri sifatida maydonga chiqadi. Banklar moliyaviy vositachilik faoliyati orqali kapitalni jamlash, investitsiyalarni jalb qilish, korxonalarni moliyalashtirish va innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlashni ta'minlaydi. Prezident Shavkat Mirziyoyevning ta'kidlashicha, "Har bir tijorat banki dunyoqarashini mutlaqo o'zgartirishi kerak" Shu munosabat bilan, 2020-yilda "2020–2025-yillarga mo'ljallangan „O'zbekiston Respublikasining bank tizimini

isloh qilish strategiyasi" tasdiqlandi. Ushbu strategiya doirasida davlat ulushi mavjud tijorat banklarini kompleks transformatsiya qilish, bank ishining zamonaviy standartlarini joriy etish va banklardagi davlat aksiyalari paketini zarur tajriba va bilimga ega bo'lgan investorlarga tanlov asosida sotish kabi chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Zamonaviy iqtisodiy sharoitda bank tizimi nafaqat an'anaviy moliyaviy xizmatlarni ko'rsatish, balki raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish uchun yangi texnologiyalarni joriy etishda ham yetakchi o'rinni egallaydi. Shu sababli, milliy iqtisodiyotning rivojlanishida bank tizimining ahamiyatini o'rganish va uni yanada samarali qilish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish bugungi kundagi dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Asosiy qism

Bank tizimining milliy iqtisodiyotdagi o'rni:

Banklar milliy iqtisodiyotning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular moliyaviy vositachilar sifatida jamg'armalarni iqtisodiyotning turli sohalariga yo'naltiradi, korxonalarni kreditlash orqali yangi ishlab chiqarish quvvatlarini shakllantiradi va investitsiyalarni rag'batlantiradi. Banklarning asosiy funksiyalari quyidagilardan iborat:

1. Moliyaviy resurslarni jalb qilish va taqsimlash: Banklar aholi va korxonalarining jamg'armalarini jalb qilib, ularni iqtisodiyotning muhim tarmoqlariga yo'naltiradi. Bu iqtisodiy resurslarning samarali ishlatilishini ta'minlaydi.
2. Kreditlash tizimi: Kreditlash iqtisodiy rivojlanishning asosiy drayveri hisoblanadi. Banklar orqali kichik va o'rta biznes subyektlari, yirik korxonalar, shuningdek, qishloq xo'jaligi va sanoat sohaları moliyalashtiriladi.
3. Iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash: Bank tizimining samarali ishlashi iqtisodiy o'sish va barqarorlikni qo'llab-quvvatlaydi. Moliyaviy resurslarning oqilona taqsimlanishi inflyatsiyaning oldini olish, valyuta bozorlarini barqarorlashtirish va makroiqtisodiy muvozanatni ta'minlash imkonini beradi.

Banklarning innovatsion roli va raqamli iqtisodiyot:

Zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda banklar faqatgina an'anaviy moliyaviy xizmatlar bilan cheklanib qolmasdan, innovatsion xizmatlarni joriy etish orqali raqamli iqtisodiyotning rivojlanishiga katta hissa qo'shmoqda. Masalan:

- Moliyaviy texnologiyalar (fintech): Banklar mobil banking, onlayn to'lov tizimlari va raqamli kartalarni joriy etish orqali moliyaviy xizmatlarni aholiga yanada qulayroq qilib bormoqda.
- Raqamlashtirish jarayonlari: Bank tizimida avtomatlashtirilgan xizmatlar va sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi xizmat ko'rsatish tezligini oshirish va xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi.

Investitsiyalarni jalb qilishda banklarning o'рни: Banklar milliy iqtisodiyotning investitsion muhitini yaxshilashda asosiy vositachidir. Ular chet el investitsiyalarini jalb qilish, mahalliy korxonalarning global bozorga chiqishiga ko'maklashish va ichki investitsiyalarni rag'batlantirish uchun moliyaviy vositalar taklif etadi. Xususan:

- Tijorat banklari orqali kichik va o'rta korxonalarni kreditlash ularning innovatsion faoliyatini qo'llab-quvvatlash imkonini beradi.
- Davlat banklari orqali strategik ahamiyatga ega tarmoqlar, masalan, energetika, transport va infratuzilma rivojlantiriladi.

Bank islohotlari va milliy iqtisodiyotga ta'siri: Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning tashabbusi bilan bank tizimida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar doirasida quyidagi yo'nalishlar bo'yicha ishlar olib borilmoqda:

1. Davlat ulushini qisqartirish: Banklar boshqaruviga zamonaviy menejment usullarini joriy qilish va davlat ulushini qisqartirish orqali bank tizimi samaradorligini oshirish.
2. Xalqaro standartlarni joriy etish: Bank faoliyatini xalqaro standartlarga moslashtirish, bu esa investorlarga ko'proq ishonch bag'ishlaydi va global moliya bozorlariga chiqish imkonini oshiradi.
3. Moliyaviy inklyuziya: Aholi va korxonalar uchun bank xizmatlariga keng imkoniyatlar yaratish orqali iqtisodiy faollikni oshirish.

Xulosa

Banklar milliy iqtisodiyotning rivojlanishida strategik ahamiyatga ega institutlar hisoblanadi. Ular moliyaviy resurslarni samarali taqsimlash, iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va kreditlash tizimi orqali iqtisodiy faollikni rag'batlantirish kabi muhim vazifalarni bajaradi. Zamonaviy sharoitda banklar nafaqat an'anaviy moliyaviy xizmat ko'rsatish, balki raqamli iqtisodiyotni shakllantirish va innovatsiyalarni joriy etish orqali yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Prezidentimiz **Shavkat Mirziyoyev** tomonidan bank tizimini isloh qilishga qaratilgan chora-tadbirlar moliyaviy barqarorlikni ta'minlash va iqtisodiyotning raqamlashtirilishini jadallashtirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu islohotlar bank tizimining xalqaro standartlarga moslashishi, aholi va tadbirkorlar uchun keng imkoniyatlar yaratish hamda milliy iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shunday qilib, banklar iqtisodiy taraqqiyotning tayanch omili sifatida, mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligi va xalq farovonligini ta'minlash yo'lida muhim rol o'ynamoqda. Ularning samarali faoliyatini ta'minlash va rivojlanish istiqbollari belgilash esa milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar va saytlar ro'yxati

1. Mirziyoyev Sh.M. "O'zbekiston Respublikasining 2020–2025-yillarga mo'ljallangan bank tizimini isloh qilish strategiyasi". Toshkent, 2020
2. Xoliqov R.R., To'raqulov Sh.R. "Moliyaviy vositachilik tizimi va uning iqtisodiy o'sishga ta'siri." Toshkent, 2019.
3. Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti ilmiy jurnali: "Banklar va iqtisodiy barqarorlik." Toshkent, 2021.
4. Moliya vazirligi hisobotlari va statistik ko'rsatkichlari (<https://www.imv.uz/>).
5. O'zbekiston Respublikasi Markaziy Bankining nashrlari va statistik ma'lumotlari (CentralBank.uz).
6. Xalqaro moliya institutlari (Xalqaro Valyuta Jamg'armasi, Jahon banki) ma'lumotlari va hisobotlari(IMF.org, WorldBank.org).